

ÅRLIG REDEGØRELSE 1990

FORSVARSMINISTEREN

OKTOBER 1991

ÅRLIG REDEGØRELSE 1990

INDHOLDSFORTEGNELSE

DEN FORTSATTE UDMØNTNING AF FORSVARSFORLIGET	s. 1
Hærens garnisoneringsplan	s. 1
Tilpasning af søværnets støttestruktur	s. 2
Udviklingen på personelsiden	s. 4
Materielanskaffelser	s. 5
Tillægsaftalen af 13. august 1990	s. 7
OPFØLGNING AF FORSVARSKOMMISSIONENS ANBEFALINGER	s. 8
Tilpasning af forswarets øverste militære ledelse	s. 9
Omlægning af forswarets bygge- og anlægsvirksomhed	s. 11
Undersøgelse af Hjemmeværnet	s. 12
BERETNING OVER B 12 (VÅBENOPBEVARING M.M.)	s. 13
VTS, VESSEL TRAFFIC SYSTEM	s. 14
NEDRUSTNINGSFORHANDLINGERNE I WIEN (CFE-aftalen)	s. 15
ALLIANCENS FREMTIDIGE UDVIKLING	s. 20
MELLEMØSTEN	s. 20
FORSVARETS UDVIKLING MV. EFTER 1990	s. 21
TILLÆG: Oversigt over spørgsmål m.m. i Folketinget i perioden 1. oktober 1989 - 1. oktober 1990 inden for Forsvarsministerens område.	

DEN FORTSATTE UDMØNTNING AF FORSVARSFORLIGET

1. I 1990, som var det andet af forsvarsforligets tre år, fortsatte gennemførelsen af forligets forskellige elementer med stigende intensitet.

De nødvendige detaljerede analyser og forberedelser omkring de store projekter og strukturændringer blev i hovedsagen afsluttet i løbet af 1989, og de kunne herefter iværksættes i 1990.

Iværksættelsen og gennemførelsen af de mange projekter har løbende været drøftet mellem forligspartierne.

Der er i 1990 indgået to tillægsaftaler til forsvarsforliget, ligesom der har været enighed om at foretage justering af en planlagt materielanskaffelse.

Hærens garnisoneringsplan

2. Det indgår i forsvarsforliget, at der i perioden 1989-1994 sker ændring af hærens garnisoner med henblik på at opnå en mere rationel anvendelse af hærens etablissementer.

Ændringerne gennemføres i perioden 1989-1994 og påregnes at medføre en årlig driftsbesparelse i størrelsesordenen ca. 50 mio. kr. fra 1995.

Den detaljerede planlægning af ændringerne, herunder den nødvendige høring ved berørte amtsråd, påbegyndtes straks efter indgåelsen af forsvarsforliget, og i sommeren 1989 forelå den endelige politiske godkendelse af planen. Den efterfølgende implementering er forløbet som planlagt. Således er Sergentskolen på Fyn oprettet pr. 1. juli 1990, hvorefter to af de kurser, der hidtil har været afholdt på Sergentskolen i Sønderborg, nu er oprettet i Odense. Yderligere kurser vil blive oprettet i Odense i 1991, og alle kurser vil være oprettet i Odense omkring august 1993, hvorefter Sergentskolen i Sønderborg nedlægges.

I løbet af 1990 blev Jyske Telegrafregiments stab flyttet fra Århus til Fredericia, ligesom 6. Telegrafbataljon blev flyttet fra Randers til Fredericia.

Med udgangen af 1990 er Kongens Jyske Fodregiment i Fredericia nedlagt, idet regimentet pr. 1. januar 1991 er sammenlagt med Slesvigske Fodregiment i Haderslev.

Hovedparten af de øvrige regimentssammenlægninger og flytninger af enheder gennemføres i 1991 og 1992.

Det blev i tilknytning til kaserneplanen bestemt, at der skulle tages stilling til flytning af Vestre Landsdelskommandos stab fra Århus, når forsvarskommissionens indstilling vedrørende den fremtidige struktur for hærens øverste ledelse forelå. Dette spørgsmål er efterfølgende behandlet af Styringsgruppen vedrørende tilpasning af forswarets øverste militære ledelse. Se nærmere herom i punkt 13.

Tilpasning af søværnets støttestruktur

3. Det er ligeledes indeholdt i forsvarsforliget, at søværnets støttestruktur skal tilpasses de operative enheders behov. Herunder skal eskadrer, skibe og Orlogsværftets specialværksteder udflyttes til provinsflådestationer, og en række eftersyns-, reparations- og vedligeholdelsesopgaver udbydes til civile værfter. Søværnets skolestruktur skal reorganiseres og forenkles, og antallet af skoler reduceres fra 7 til 4.

Det skulle tilstræbes, at der opnås en årlig driftsbesparelse på ca. 90-100 mio. kr., når udflytningen er gennemført.

4. Som forudsat i forsvarsforliget blev der efterfølgende nedsat en styringsgruppe bl.a. med repræsentanter for personelorganisationerne på hovedorganisationsniveau, som udarbejdede en detaljeret plan for tilpasningens gennemførelse. Planen blev fremlagt til drøftelse mellem forligspartierne i efteråret 1989. Den blev godkendt i januar 1990 ved "Tillæg til aftale af 14. marts 1989 om forswarets ordning 1989-1991", dateret 26. januar 1990, som er indgået mellem partierne bag forsvarsforliget.

Denne tillægsaftale fastsatte, at udflytningen af søværnets enheder fra Holmen til Frederikshavn og Korsør og tilpasningen af støttestrukturen foretages i overensstemmelse med ovennævnte plan, idet korvetterne placeres ved Flådestation Korsør. Tillægsaftalen indeholder herudover bl.a. en række retningslinier

for, hvorledes virkningerne for det berørte personel afbødes mest muligt.

5. Udflytningen fra Holmen er efterfølgende iværksat og styres af "Implementeringsstyringsgruppen vedrørende udflytning fra Holmen", der har Chefen for Forsvarsstaben som formand. Året 1990 har primært været præget af den bygningsmæssige planlægning af udflytningen, men den første udflytning af skibe er dog sket, idet kongeskibet DANNEBROG efter afsluttet togt 1990 er blevet henlagt ved Flådestation Frederikshavn. Med udgangen af december 1990 er antallet af skoler i søværnet endvidere nedsat fra 7 til 5 som led i reorganiseringen af skolestrukturen.

Parallelt hermed er Orlogsværftet under gradvis lukning samtidig med, at størstedelen af skibsvedligeholdelsen på søværnets skibe er overført til civile danske værfter.

Der blev således allerede i 1989 indgået en 4-årig kontrakt med Danyard A/S i Nordjylland om vedligeholdelse af primært mine-læggerne af FALSTER-klassen.

Tilsvarende blev der i 1990 indgået en 5-årig aftale med Baltic Marine Technics i Neksø om vedligeholdelse af missilbådene af WILLEMOES-klassen og en 10-årig aftale med Århus Flydedok A/S om vedligeholdelse af ubådene.

Orlogsværftets skibsvedligeholdelsesdel nedlægges endeligt medio 1991. I løbet af 1989 og 1990 er antallet af stillinger ved Orlogsværftet reduceret med ca. 330 på timelønssområdet og ca. 45 på funktionærområdet.

I forbindelse med reduktionen i Orlogsværftets personelstyrke har den særligt etablerede Projektgruppe vedrørende personeltilpasninger i søværnet og det dertil knyttede personale- og servicekontor ydet personalet bistand i forbindelse med job-søgning, genansættelsestilbud og støtte til gennemførelse af relevante omskolings- og videreuddannelser mv.

I dette arbejde deltager bl.a. en arbejdsformidlingskonsulent, en socialrådgiver og 5 tillidsrepræsentanter udpeget af de faglige organisationer.

I 1990 er personelstyrken reduceret med ca. 175 mand, hvoraf kun en meget lille del har forladt søværnet uden på forhånd i forbindelse med afskedigelse at være sikret ny beskæftigelse.

I alt nedlægges godt 1100 arbejdspladser på Holmen, og ca. 1700 arbejdspladser flyttes til provinsen. Når omlægningen er fuldt gennemført i 1995 forventes årlige driftsbesparelser på i størrelsesordenen 150-160 mio. kr.

Udviklingen på personelsiden

6. I 1990 er tilpasningen af forsvarets personelstyrke fortsat i overensstemmelse med forsvarsaftalen. Der har generelt ikke været særlige problemer med at rekruttere personel til forsvaret, når der ses bort fra en fortsat mangel på piloter og reservelæger.

Tilpasningen af personelstyrken i forbindelse med nedlæggelsen af Orlogsværftets skibsvedligeholdelsesdel, udflytningen fra Holmen og garnisoneringsændringerne i hæren mv. har i 1990 nødvendiggjort indførelse/opretholdelse af selektive og koordinerede ansættelsesstop for bl.a. visse grupper af civilt personel og konstabelelever.

Pr. 1. januar 1990 er der i overensstemmelse med forsvarsforliget indført nye, differentierede tjenestetider for personel til den første samlede værnepligtstjeneste. For værnepligtige mennige er tjenestetiden nu fra 4 til 12 måneder, medens den for værnepligtige befalingsmænd er fra 18 til 24 måneder, afhængig af våbenart og værn.

Uddannelsen af værnepligtige i hæren er styrket bl.a. gennem en omlægning af uddannelsesforløbet samt ved opstilling af såkaldte uddannelsesstøttekadrer, der anvendes til at styrke uddannelsen af de værnepligtige.

Den værnepligtslønreform, som er indeholdt i forsvarsforliget, er ligeledes iværksat fra 1. januar 1990. Den indebærer, at lønnen reduceres i de første 4 måneder, men indeholder dog en bonusordning for værnepligtige med mere end 7 måneders tjeneste. Samtidig er maksimumssatsen for tabt arbejdsfortjeneste ved

mønstringer forøget med ca. 33 %, så satsen nu er ca. kr. 500 pr. dag.

I forbindelse med afholdelsen af øvelse GÆV KRIGER 1990 blev godt 6.600 hjemsendte værnepligtige indkaldt til mønstring. Knap 15 % fik meddelt udsættelse med mønstring og knap 3 % udeblev.

7. I forbindelse med indførelsen af ligestilling mellem kvinder og mænd i forsvaret er der iværksat flyvemedicinske undersøgelser af mulighederne for at anvende kvindelige piloter i moderne jagerfly. Disse undersøgelser fortsætter indtil udgangen af 1992. Uddannelsen af kvindelige piloter til forsvarets øvrige flytyper er allerede påbegyndt.

Det er besluttet, at kvinder kan optages i Danmarks permanente FN-beredskabsstyrke på lige fod med mænd, og fra 1989 har kvindeligt personel været udstationeret på Cypern. Det overvejes videre, om kvindelige officerer kan udsendes som FN-observatører.

I hjemmeværnet er der fra udgangen af 1990 fuld ligestilling både for så vidt angår det faste og det frivillige personel.

Materielanskaffelser

8. Forsvarets materielsituation har i 1990 været præget af, at materiellet fra de væsentlige projekter, der omfatter såvel anskaffelser fra forsvarsforliget som fra tidligere bevillinger, er begyndt at tilgå forsvaret.

I hæren forløber kampvognsprojektets LEOPARD-del i overensstemmelse med planen. Danmark har i årets løb modtaget 50 brugte tyske LEOPARD-kampvogne, der efter hovedeftersyn ved dansk industri er sendt videre til modifikation ved tyske og danske virksomheder.

Ved Hærens Flyvetjeneste er den nye franske "Fennec" panserværnshelikopter under indfasning. Der er i 1990 modtaget 6 helikoptere, der indledningsvis anvendes til omskoling m.m.

9. I søværnet er gennemførelsen af STANDARD FLEX 300-projektet fortsat. De tre første enheder af 1. serie på i alt 7 er indsat

i operativ tjeneste i løbet af 1990. Herudover er en anskaffelse af sonarmateriel til 1. serie, omfattende 3 sæt slæbesonarer, 7 sæt kortholdssonarer samt reservedele, iværksat i 1990. Anskaffelsen af sonarmateriel skal sikre søværnets behov for at kunne opdage undervandsfartøjer. Denne opgave blev tidligere udført af bevogtningsfartøjerne af DAPHNE-klassen, som nu er forældede og under udfasning.

Forsvarsforliget indeholder bl.a. anskaffelsen af 2. serie STANDARD FLEX 300, omfattende 4 kampudrustede skibe.

Forsvarsministeriet fandt det imidlertid i 1990 i lyset af den sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvikling samt for at bevare den tekniske og politiske handlefrihed hensigtsmæssigt at anbefale en justering af denne 2. serie STANDARD FLEX 300.

På baggrund af denne anbefaling enedes forligspartierne om at ændre 2. serie til at omfatte 6 skibe, som alene skulle forsynes med den mest nødvendige skibs- og elektronikudrustning. Der skulle således ikke installeres kanon, andre våbensystemer eller ildledning og lignende, men nødvendige forberedelser for en eventuel senere installation indgik fortsat i projektet.

Beslutningen om de egentlige våbenanskaffelser blev udskudt til forhandling i forbindelse med et efterfølgende forsvarsforlig.

STANDARD FLEX-konceptets grundidé bevaredes ved dette program, idet skibene med den skitserede skibs- og elektronikudrustning kan anvendes til såvel visse militære som civilprægede opgaver.

Udover anskaffelsen af 2. serie af STANDARD FLEX 300 blev der inden for det samlede STANDARD FLEX 300-projekt iværksat udvikling af et prototypesæt med diverse våbensystemmoduler, men uden missiler, torpedoer o.l.

Prototypeprojektet indeholder udarbejdelse af den endelige systemspecifikation og en omfattende softwareudvikling (programmeludvikling) for sømålsmissilsystem, torpedosystem og luftforsvarssystem med de nødvendige interfacer (sammenkoblingsmuligheder) i fartøjets kommando-, kontrol- og kommunikationssystem

samt grundenhedens øvrige materielsystemer. Prototypesættet er koncentreret om materielsystemer, der er standard i søværnet.

Forsvaret har i 1990 modtaget den første enhed af de nye inspektionsskibe af THETIS-klassen til brug for fiskeriinspektions-tjenesten ved Grønland og Færøerne. Denne enhed gik i efteråret ind i den afsluttende udrustnings- og indsejlingsfase.

Der er endvidere i 1990 iværksat anskaffelse af opdaterede rotorgearkasser med forstærkningsdele og modifikationsudstyr til forbedring af nødflydesystemerne i søværnets LYNX helikoptere. Disse anskaffelser, der er rettet mod den civile søredningstjeneste og fiskeriinspektionsvirksomhed, er foretaget for at imødegå en forringelse af søredningstjenesten som følge af reduceret udholdenhed samt for i væsentlig grad at forøge den tid, som besætning og eventuelle passagerer har til at forlade helikopterne ved en nødlanding på havet inden cockpit og kabine kommer under vand.

Det igangværende projekt vedrørende udskiftning af søværnets beholdning af ældre bundminer er fortsat med den afsluttede anskaffelse af bundmine SGM 80. Projektet omfatter krigsminer, reservekomponenter, transport- og magasineringsrammer samt modifikation af minevogne.

10. Til hjemmевærnet er der i 1990 iværksat den afsluttende modifikation af hjemmевærnets beholdning af 84 mm dysekanon M/65 af typen Carl Gustav. Modifikationen skal sikre hjemmевærnets evne til at leve op til de operative krav med hensyn til rækkevidde og anvendelse af mere moderne ammunition. Efter modifikationen vil dysekanonen svare til hærens dysekanon.

Tillægsaftalen af 13. august 1990

11. Som led i bestræbelserne på at reducere de offentlige udgifter blev der i sommeren 1990 gennemført en generel besparelse på 0,5 % af statens udgifter.

Da forsvarsbudgettet og reguleringen heraf er fastsat i forsvarsforliget, blev spørgsmålet om også at lade forsvarsbudgettet omfatte af denne generelle besparelse drøftet med for-

ligspartierne. Drøftelserne resulterede i, at der den 13. august 1990 blev indgået en tillægsaftale til forsvarsforliget for 1989-91 om, at der på forsvarsbudgettet for 1990 skulle gennemføres samlede besparelser på i alt 70 mio. kr. inden for drifts-, anlægs- og tilskudsbudgettet.

Hovedparten heraf, ca. 45 mio. kr., blev pålagt Forsvarskommandoen og værnene. Ca. 15 mio. kr. blev udsparet af anlægs- og tilskudsområdet, og de resterende ca. 10 mio. kr. blev fordelt mellem Forsvarsministeriets øvrige underlagte myndigheder.

OPFØLGNING AF FORSVARSKOMMISSIONENS ANBEFALINGER

12. Forsvarskommissionen afsluttede som planlagt sit arbejde med udgangen af 1989. Da 22 af kommissionens 23 medlemmer tilsluttede sig beretningens konklusioner og anbefalinger, var der herved fastholdt en meget bred politisk enighed om, hvordan dansk forsvar bør tilpasses i takt med den sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvikling.

Kommissionen opstillede en tre-faset handlingsplan, hvis første fase omfattede foråret 1990. Samtlige anbefalinger vedrørende denne fase er iværksat eller gennemført, idet dog iværksættelsen af en detaljeret analyse af udviklingen af flyvevåbnets struktur indledningsvis afventede resultatet af CFE-forhandlingerne i Wien. Da det i efteråret 1990 stod klart, at nedrustningsaftalens lofter for kampfly ikke ville betyde danske reduktioner på dette område, besluttedes det i stedet at inddrage dette spørgsmål i de fremadrettede forligsdrøftelser.

I februar 1990 fremsattes forslag til lov om ændring af loven om forsvarets organisation, og denne lovændring blev efterfølgende vedtaget af Folketinget i april 1990. Lovændringen, som helt fulgte anbefalingen fra forsvarskommissionen, var en forudsætning for at kunne gennemføre ændringen af forsvarets øverste militære ledelse.

Tilpasning af forsvarets øverste militære ledelse

13. I fortsættelse af forsvarskommissionens anbefalinger nedsattes Styringsgruppen vedrørende tilpasning af forsvarets øverste militære ledelse i februar 1990.

Styringsgruppen skulle med udgangspunkt i forsvarskommissionens beretning forestå udarbejdelsen af et samlet, detaljeret forslag til gennemførelse af omlægningen af forsvarets øverste militære ledelse. Under styringsgruppen nedsattes seks arbejdsgrupper, som skulle udarbejde detaljerede oplæg vedrørende Forsvarskommandoen, Hærens Operative Kommando, Søværnets Operative Kommando, Flyvertaktisk Kommando, Generallægen og de værnssfælles skoler mv. Endvidere nedsattes en koordineringsgruppe, som skulle koordinere arbejdsgruppernes arbejde og herunder fastlægge grundlaget for delegering fra Forsvarskommandoen til underliggende niveauer. De faglige organisationer var repræsenteret i styringsgruppen og i koordineringsgruppen.

14. Styringsgruppen fremlagde med udgangen af juni 1990 et detaljeret oplæg til ændringen af forsvarets øverste militære ledelse. Dette oplæg blev drøftet mellem partierne bag forsvarsforliget, og disse var enige om, at omlægningen burde gennemføres snarest.

Ændringen, som blev iværksat i august 1990 med ikrafttræden pr. 1. januar 1991, indebærer, at Forsvarskommandoens nye organisation omfatter Forsvarschefen, Chefen for Forsvarsstaben, fire fagstabe, en kontrolstab, et ledelsessekretariat, en informationstjeneste samt et sekretariat. En omfattende delegering fra Forsvarskommandoen til underliggende niveauer muliggør, at dens personelliste reduceres fra 582 til ca. 410 normer. Samtidig etableres Forsvarschefens koncernledelse, som udgøres af Forsvarschefen, Chefen for Forsvarsstaben, cheferne for de tre operative kommandoer og cheferne for de tre materielkommandoer.

15. Hærstaben og Vestre Landsdelskommando nedlægges pr. 1. januar 1991 samtidig med, at Hærens Operative Kommando oprettes som ny hærspecifik myndighed. Østre Landsdelskommando reduceres

og ændres til en operativ stab, benævnt Østre Landkommando, svarende til Jyske Division.

Styringsgruppen var pålagt at fremsætte forslag til fremtidig placering af Hærens Operative Kommando. Styringsgruppen fandt, at der ikke var økonomisk grundlag for at iværksætte et totalt nybyggeri og pegede i stedet på en mulig placering på Flyvestation Ålborg, Flyvestation Karup, Randers Kaserne eller, som en foreløbig løsning, Århus.

Styringsgruppen anbefalede, at Hærens Operative Kommando foreløbigt og i mindst to år etableres i Århus, samt at dens endelige placering afgøres politisk i forbindelse med fastlæggelse af forsvarrets, og her specielt flyvevåbnets videre udvikling inden for rammerne af et nyt forsvarsforlig.

16. Samtidig med etablering af Hærens Operative Kommando sker der en justering og udvidelse af såvel Søværnets Operative Kommandos som Flyvertaktisk Kommandos stabe, som er nødvendiggjort af tilførslen af en række administrative opgaver fra Forsvarskommandoen. Disse to stabe forbliver placeret i henholdsvis Århus og Karup, hvor der vil blive foretaget visse bygningsmæssige arbejder for at skaffe plads til den nødvendige mindre forøgelse af stabenes personel.

17. Generallægen, som hidtil er indgået i Forsvarskommandoen med benævnelsen Forsvarskommandolægen, etableres som en selvstændig myndighed under Forsvarskommandoen med betegnelsen Chef for Forsvarets Sundhedstjeneste.

Forsvarets Sundhedstjeneste etableres på Jægersborg Kaserne og får her Forsvarets Sanitetsskole underlagt.

18. Et forslag om at samle en lang række værnssfælles myndigheder under en fælles ledelse benævnt Forsvarets Center for Udvikling og Undervisning kunne ikke tiltrædes af forligspartierne og blev derfor udskudt til yderligere analyser og fornyet politisk stillingtagen.

Omlægning af forswarets bygge- og anlægsvirksomhed

19. I februar 1990 blev tilsvarende i fortsættelse af forsvars-kommissionens anbefalinger nedsat styringsgruppe vedrørende omlægning af forswarets bygge- og anlægsvirksomhed. Styringsgruppen blev pålagt inden udgangen af august at udarbejde en detaljeret plan for omlægningen. Under styringsgruppen nedsattes 3 arbejdsgrupper vedrørende:

- overførsel af drifts- og vedligeholdelsesopgaver til de enkelte etablissementer
- ny struktur og organisation for Forsvarets Bygningstjeneste
- Afdelingen for Drivmidlers (POL-Afdelingen) henlæggelse under Flyvematerielkommandoen.

De faglige organisationer var også repræsenteret i denne styringsgruppe.

20. Styringsgruppen fremlagde med udgangen af august 1990 et detaljeret forslag til omlægningens gennemførelse.

Forslaget blev efterfølgende drøftet mellem partierne bag forsvarsforliget, som var enige om, at omlægningen bør gennemføres pr. 1. januar 1991. For Hjemmeværnets vedkommende vil omlægningen dog først få virkning fra 1. januar 1992.

Forsvarets Bygningstjenestes organisation, opgaver og strategi omstruktureres, og ansvaret for vedligeholdelse af forswarets bygninger, arealer og anlæg m.m. overføres fra Forsvarets Bygningstjeneste til de militære etablissementer. Endvidere overføres administrationen af den danske del af NATO's brændstoffsyningsanlæg - POL-Afdelingen - fra Forsvarets Bygningstjeneste til Flyvematerielkommandoen under navnet POL-Division.

Det personale, der hidtil har varetaget de pågældende opgaver i Forsvarets Bygningstjeneste, overføres til Forsvarskommandoens myndighedsområde.

Inden for det samlede bygge- og anlægsområde vil der pr. 1. januar 1991 kunne spares ca. 55 årsværk af de nuværende ca.

500. På lidt længere sigt forventes en besparelse på i alt 107 årsværk.

Dette forventes at ville resultere i en samlet årlig besparelse på ca. 12.5 mio. kr. På lidt længere sigt forventes en besparelse på ca. 23 mio. kr.

Undersøgelse af Hjemmeværnet

21. Forsvarskommissionen blev ved forsvarsforliget af 14. marts 1989 anmodet om at iværksætte en undersøgelse af ressourceforbruget i hjemmeværnet, med henblik på en styrkelse af rekrutteringen af frivilligt personel til hjemmeværnet. Rationaliseringsgevinster blev forudsat anvendt inden for hjemmeværnet.

Forsvarskommissionen gennemførte på denne baggrund en foranalyse, som skulle danne grundlag for en egentlig undersøgelse i basisorganisationens regi. I fortsættelse heraf nedsattes 7. april 1990 Styringsgruppe vedrørende undersøgelse af hjemmeværnet med opgave at forestå gennemførelsen af følgende 5 delprojekter, som Forsvarskommissionen havde foreslået:

Delprojekt 1, struktur og arbejdsdeling.

Tilpasning af distrikts- og regionsorganisation samt analyse og vurdering af gennemførelsen af områdehjemmeværn inden for den kommende 6-års periode.

Delprojekt 2, uddannelsessystem/frivillige.

Udbygning af system for uddannelser af frivilligt personel.

Delprojekt 3, ansættelsesformer/militært personel.

Analyse, vurdering og ændring i principper og fremgangsmåder for rekruttering, ansættelse og videreudvikling af det faste militære personel.

Delprojekt 4, konsulenttjenesten.

Ledelses- og organisationsudvikling i den civile konsulenttjeneste.

Delprojekt 5, administrativ forenkling.

Administrativ forenkling med henblik på opnåelse af ressourcebesparelser og lettelse i belastning af fast og frivilligt personel.

Styringsgruppen skal fremlægge detaljeret forslag for hvert delprojekt samt i overensstemmelse hermed indstillinger vedrørende delprojektet om struktur og arbejdsdeling og delpro-

jektet om konsulenttjenesten til forsvarsforligets aftaleparter. Forslagene og indstillingerne forudsættes at beskrive og klarlægge organisatoriske, økonomiske og personelmæssige konsekvenser.

Under styringsgruppen er nedsat fem projektgrupper, en for hvert delprojekt, idet der tillige anvendes ekstern konsulentstøtte i forbindelse med delprojekterne vedrørende konsulenttjenesten og administrativ forenkling. I undergrupperne indgår ledelsesrepræsentanter for hjemmeværnet samt repræsentanter for hjemmeværnets faste og frivillige personel.

Styringsgruppens samlede arbejde skal være afsluttet senest 30. september 1991.

BERETNING OVER B 12 (VÅBENOPBEVARING M.M.)

22. Den 31. oktober 1989 fremsatte Socialistisk Folkeparti forslag til folketingsbeslutning om opbevaring af hjemmeværnspersonellets våben og ammunition i depoter i fredstid med følgende ordlyd:

"Folketinget pålægger regeringen at sikre, at hjemmeværnspersonellets våben og ammunition opbevares i det våbenkammer eller distrikts depot, der efter omstændighederne er lettest tilgængeligt for det pågældende hjemmeværnsmedlem."

Beslutningsforslaget blev førstebehandlet den 24. november 1989, hvor et stort flertal i Folketinget afviste forslaget og henviste det til Forsvarsudvalget.

Forsvarsudvalget afgav den 1. oktober 1990 beretning over Beslutningsforslaget. Af beretningen fremgår bl.a.,

- at udvalget i forbindelse med behandlingen af beslutningsforslaget fra Forsvarsministeren har modtaget "Beretning om medlemskab af hjemmeværnet" af januar 1990 afgivet af den af Forsvarsministeren den 22. august 1989 nedsatte Styringsgruppe vedrørende medlemskab af hjemmeværnet, ligesom udvalget har modtaget Forsvarsministerens tilkendegivelse om nye regler for opbevaring af udleverede våben og ammunition.
- at et flertal (Socialdemokratiets, Det Konservative Folkepartis, Venstres, Fremskridtpartiets, Det Radikale Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) finder, at der bør tages skridt til at forbedre sikkerheden for, at kun personel, som det

er forsvarligt at betro våben, er medlemmer af hjemmeværnet, ligesom der bør ske en stramning af reglerne for opbevaring af udleverede våben og ammunition.

- at flertallet principielt finder, at sikkerheden kan forbedres ved, at der etableres et system til fremskaffelse og behandling af vandelsoplysninger fra politiet ved optagelse i hjemmeværnet og om medlemmer i hjemmeværnet, herunder at der etableres den fornødne registrering i tilknytning hertil i overensstemmelse med tilkendegivelser fra Registertilsynet.
- at der bør ske en styrkelse af personvurderingen af medlemmer, der ikke længere skønnes egnede eller værdige til tjeneste i hjemmeværnet, samt i forbindelse med selve optagelsen som medlem af hjemmeværnet. I den forbindelse bør distriktsudvalgene rette henvendelse til social- og sundhedsforvaltningerne, såfremt der er en mulighed for, at supplerende oplysninger herfra vil være af afgørende betydning for vurderingen om optagelse i hjemmeværnet. Sådanne henvendelser er betinget af den pågældendes samtykke.

Forsvarskommandoen og Hjemmeværnskommandoen har efterfølgende iværksat nye bestemmelser for opbevaring af våben og ammunition i overensstemmelse med beretningen over Beslutningsforslag B 12.

Endvidere er der under Hjemmeværnskommandoen nedsat en gruppe til implementering af nye procedurer vedrørende medlemskabet af hjemmeværnet, og under formandskab af Rigspolitiet er nedsat en gruppe til implementering af bl.a. et system til fremskaffelse og behandling af vandelsoplysninger fra politiet om medlemmer i hjemmeværnet og ved optagelse i hjemmeværnet.

VTS, VESSEL TRAFFIC SYSTEM.

23. Den 22. marts 1990 blev der nedsat en styregruppe for et skibstrafiksystem ved Storebæltsforbindelsen. Styregruppen bestod af repræsentanter fra Forsvarsministeriet (formand), Trafikministeriet, A/S Storebæltsforbindelsen, Generaldirektoratet for Statsbanerne, Søfartsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Farvandsvæsenet, Søværnets Operative Kommando og Søværnets Materiel Kommando. Under styregruppen blev nedsat to arbejdsgrupper til udarbejdelse af et projekt for et skibstrafiksystem (VTS) for den faste forbindelse over Storebælt.

Styregruppen har den 6. november 1990 indstillet til Trafikministeren, at der oprettes et skibstrafiksystem (VTS) for den faste forbindelse over Storebælt, som kan være fuldt operationsklart ved åbningen af jernbaneforbindelsen i 1993. Det anbefales, at Søværnets Operative Kommando bliver VTS-myndighed, at der oprettes VTS-center bemandet med civile navigatører, og at centret placeres på enten Flådestation Korsør eller Sprogø. Anlægsudgifterne anslås at ligge mellem 50 og 100 mio. kr.

NEDRUSTNINGSFORHANDLINGERNE I WIEN (CFE-Aftalen)

24. Med underskrivelsen af CFE-traktaten under CSCE-topmødet i Paris den 19. november 1990 er der inden for Våbenkontrol- og Nedrustningsområdet markeret en historisk aftale i europæisk forsvars- og sikkerhedspolitik.

Forhandlingerne om de konventionelle væbnede styrker blev indledt den 9. marts 1989. Ifølge mandatet var det forhandlingernes mål at tilvejebringe en sikker og stabil konventionel balance på lavere styrkeniveau, at fjerne uligheder samt evnen til at iværksætte overraskelsesangreb og større offensive operationer. Forhandlingerne koncentreredes om at reducere antallet af kampvogne, artilleri, pansrede kampkøretøjer, kampfly og kamphelikoptere i området mellem Atlanterhavet og Uralbjergene.

25. Sideløbende med forhandlingerne ændrede de sikkerheds- og forsvarspolitiske forudsætninger sig ganske væsentligt. Warszawapagten var som militær alliance ved at gå i opløsning, og der blev gennemført politiske systemskifter i de mindre Warszawapagtlende. Sovjetunionen gav tilsagn om troppetilbagetrækninger, foreløbig fra Ungarn, Tjekkoslaviet og det tidligere Østtyskland. Hertil kommer betydningen af foreningen af Tyskland. I Sovjetunionen selv blev der stillet spørgsmål om unionens fremtidige eksistens, ligesom friktioner mellem etniske grupper gav anledning til uroligheder, ofte af voldelig karakter.

Disse ændrede forhold prægede CFE-forhandlingerne, idet Sovjetunionen i længere tid bremsede forhandlingerne for at kun-

ne foretage en revurdering af den nye forsvarspolitiske situation og af sine egne militære behov. Samtidig søgte Sovjetunionen at opnå indrømmelser i forbindelse med den tyske genforening.

Tyskland accepterede herunder en række forpligtelser af sikkerhedspolitisk art. Mest markant var det, at Forbundsrepublikken i Wien den 30. august 1990 erklærede sig villig til at begrænse det forenede Tysklands væbnede styrker til 370.000 mand i løbet af 3-4 år. I solidaritet med Tyskland foreslog NATO-landene en fælles Øst-Vest politisk erklæring om "fastfrysning" af de nuværende personel lofter. Erklæringen blev bekendtgjort i tilslutning til underskrivelsen af CFE-aftalen.

26. Fra vestlig side har man udvist forståelse for Sovjetunionens ændrede situation. Man har således imødekommet Sovjetunionen på en række forhandlingsspørgsmål, fx ved at acceptere forhøjede lofter for de tilladte mængder af traktatbegrænset materiel. Det indebærer, at selv om der opnås ligevægt mellem NATO-landenes og Warszawapagtlandenes beholdninger af de udvalgte konventionelle våbensystemer, så ville NATO-landenes oprindelige målsætning om reduktioner til et niveau, der ligger 10-15% under de eksisterende NATO-beholdninger, kun opfyldes for kampvogne.

Under CFE-forhandlingerne er der desuden blevet enighed om at begrænse de landbaserede flådefly til 430 stk. til hver alliance. Enigheden er ikke omfattet af selve CFE-traktaten, men henføres til en særskilt politisk erklæring.

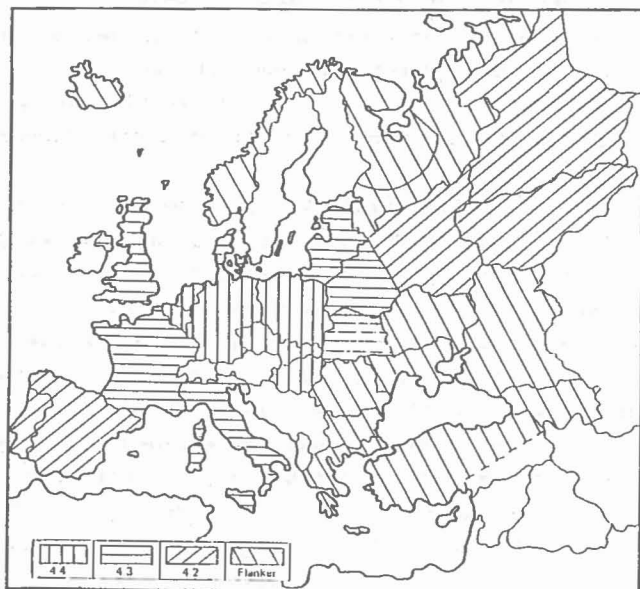
Det bemærkes, at den maksimale beholdning for ét land - den såkaldte "tilstrækkelighedsregel" - er højere end det vestlige forslag (30 %). Dette skyldes ultimative sovjetiske krav om bestemte styrkeandele, og da denne regel fra vestlig side er tiltænkt til og i praksis kun rammer Sovjetunionen (det eneste enkeltland med så store beholdninger), har man fra NATO's side været villig til at acceptere en mindre forøgelse. Samlet vil Sovjetunionen herefter kunne besidde op til 47.000 stk. traktatbegrænsede genstande svarende til 33,7%.

Tallene ser i oversigtsform således ud:

	SAMLET LOFT PR. ALLIANCE	AKTIVE ENHEDER	MAX. FOR ÉN STAT
KAMPSVOGNE	20.000	16.500	13.300 (33,3 %)
ARTILLERI	20.000	17.000	13.700 (34,3 %)
PANSREDE KAMPKØRE- TØJER	30.000	27.300	20.000 (33,3 %)
KAMPFLY	6.800	6.800	5.150 (37,9 %)
KAMPHELI- KOPTERE	2.000	2.000	1.500 (37,5 %)

Til kampvogne, pansrede kampkøretøjer og artilleri knytter der sig desuden en geografisk regionsinddeling med tilhørende regionale lofter.

Forslaget bygger på dels et princip om dekoncentration (umuliggør koncentration i centralområdet, men muliggør spredning væk herfra), dels på et princip om regional balance i styrkeforholdet. Den regionale differentiering og de dertil knyttede lofter/underlofter fremgår af dette kort:

27. En CFE-aftale vil regulere de konventionelle væbnede styrker i Europa

- gennem informationsudveksling,
- gennem begrænsninger (lofter samt stabiliserende foranstaltninger), og
- gennem verifikation.

Traktaten er suppleret med en række protokoller, der i detaljer beskæftiger sig med fortolkning af selve traktatteksten, således som den skal komme til udførelse. Det drejer sig om:

- en protokol om notifikation og informationsudveksling (bl.a. med detaljerede notifikations- og informationsudvekslingsbestemmelser),
- en protokol om eksisterende våbentyper (definitioner og systemlister, der entydigt beskriver det omfattede materiel (inkl. alle modelvarianter, modifikationer mv.)),
- en inspektionsprotokol (regler for verifikationen),
- en destruktions- og reduktionsprotokol (oversigt over godkendte metoder til destruktion),
- en protokol om rekategorisering af helikoptere (metoder og regler for rekategorisering), og
- en protokol om en fælles konsultationsgruppe (modaliteter for gruppens møder, formandskab, økonomi etc.).

For så vidt angår verifikation, er det opfattelsen blandt de vestlige lande, at en CFE-traktat bør indeholde et ganske omfattende verifikationsregime. En effektiv kontrol med traktatens gennemførelse og overholdelse er simpelthen en forudsætning for dens tillids- og sikkerhedsskabende karakter. Regimet skal derfor i rimeligt omfang give adgang til, at parterne kan kontrollere reduktionen/destruktionen af det overskydende materiel, og at lofterne derefter ikke overskrides. Grundlaget for denne kontrol vil være de informationer, som parterne er forpligtet til at forsyne hinanden med, dvs. oplysninger om strukturen i hver stats landbaserede styrker samt placering og antal af

traktatbegrænset materiel. Kontrollen vil først og fremmest ske ved, at parterne kommer til stede på en andens territorium for ved selvsyn at kontrollere, at de faktiske forhold stemmer med de opgivne oplysninger - altså inspektion på stedet.

28. Til forskel fra CFE-forhandlingerne har intensiteten i CSBM-forhandlingerne om de tillids- og sikkerhedsskabende foranstaltninger (bl.a. udbygning af Stockholm-dokumentet) ikke været særlig stor. Kræfterne har været prioriteret til fordel for CFE-forhandlingerne.

Enigheden begrænser sig indtil nu til at omfatte følgende forhold:

- afholdelse af endnu et (el. flere) seminarer om militære doktriner,
- oprettelse af et konfliktforebyggelsescenter,
- forbedrede kontakt- og kommunikationsmetoder, fx ved etablering af et egentligt CSBM-/CSCE-kommunikations-system, og
- udveksling af informationer om militære budgetter.

Disse elementer indgik i CSBM-aftalen i forbindelse med CSCE-topmødet i Paris 19.-21. november 1990, men forhandlingerne planlægges som hidtil fortsat indtil det næste CSCE-opfølgningsmøde i Helsingfors i 1992.

29. Med undertegnelsen af CFE-aftalen er der skabt grundlag for en fortsat positiv sikkerhedspolitisk udvikling i Europa.

For så vidt angår fortsatte CFE-forhandlinger er det allerede aftalt, at personelstyrketal i landenes forsvar skal drøftes under samme mandat som for den netop indgåede CFE-aftale.

CFE-forhandlingernes meget intensive og hurtige forløb har desuden medført, at der bl.a. af rent forhandlingstekniske årsager ikke er kommet alt det med, som var eller har været på forhandlingsbordet i Wien. Det er derfor fra vestlig side foreslået, at udeståender sammen med personespørgsmålet skal søges færdigforhandlet i en kortvarig CFE-opfølgningsforhandling i

Wien, den såkaldte CFE-1A forhandling, som startede den 26. november 1990.

ALLIANCENS FREMTIDIGE UDVIKLING

30. De sidste års dramatiske ændringer i Central- og Østeuropa er også af stor betydning for NATO. Den hidtidige opbygning i lyset af Øst-Vest konflikten er efter Berlinmurens fald og den faktiske opløsning af Warszawapagten ikke længere hensigtsmæssig.

Med vedtagelsen af London-deklarationen i juli 1990 har NATOs regeringschefer markeret Alliancens vilje til at tilpasse sig de nye vilkår. I denne deklaration er de overordnede principper for den kommende tids omstrukturering og tilpasning udstukket. Blandt de højst prioriterede mål er udviklingen af en ny strategi, der kan tage højde for de ændrede risici, som Alliancen vil stå over for, når CFE-aftalen er implementeret.

En omlægning af den nuværende styrkestruktur og forstærkningsplanlægning fremhæves ligeledes som områder, der skal analyseres og ændres som led i Alliancens tilpasning til de ændrede vilkår.

Blandt de mange konsekvenser - og muligheder - forudså regeringscheferne en øget anvendelse af multinationale styrker som et middel til fortsat at kunne opretholde et troværdigt, integreret forsvar på lavere niveau.

Denne meget omfattende omstrukturering af Alliancens integrerede forsvar vil utvivlsomt få indflydelse på den fremtidige udvikling af dansk forsvar.

MELLEMØSTEN

31. Efter Iraks besættelse af Kuwait den 2. august 1990 vedtog FN's Sikkerhedsråd med resolution nr. 661 økonomiske sanktioner mod Irak og Kuwait. Sikkerhedsrådets efterfølgende resolution nr. 665 indebar en opfordring til medlemslandene om at stille maritime styrker til rådighed for operationerne i området med henblik på at sikre overholdelsen af de vedtagne økonomiske

sanktioner. Den 31. august 1991 vedtog Folketinget på baggrund af ovennævnte resolutioner et beslutningsforslag om under FN at sende korvetten OLFERT FISCHER til Mellemøsten med henblik på at medvirke til at sikre gennemførelse af bestemmelserne i de af FN's Sikkerhedsråd vedtagne resolutioner. Det blev i den forbindelse gjort klart, at skibet ikke kunne tage del i kamp-handlinger vendt mod Irak eller nogen anden stat.

Med udgangspunkt i folketingsbeslutningen udstedte Forsvarsministeriet den 12. september 1990 en instruks for korvetten OLFERT FISCHER's operationer i Mellemøsten. Instruksen fastslår bl.a.:

- at korvettens opgave er sammen med flådeenheder fra andre FN-medlemslande at sikre gennemførelse af sanktioner mod Irak og Kuwait i overensstemmelse med Sikkerhedsrådets resolutioner nr. 661 og 665,
- at skibet forbliver under national dansk kommando, samt
- at skibet i tilfælde af angreb kun må benytte den magt, herunder våbenanvendelse, der er nødvendig for at beskytte eget skib og besætning samt det ledsagende norske forsyningskib.

OLFERT FISCHER forlod København den 12. september 1990 og forlagde via Suez-kanalen til Jebel Ali i De Forenede Arabiske Emirater, hvortil skibet ankom den 3. oktober 1990. Korvetten har herefter deltaget i håndhævelsen af FN's økonomiske sanktioner mod Irak og Kuwait. Håndhævelsen er sket i samarbejde med de øvrige deltagende nationer i den multinationale flådestyrke i området. Korvetten har i perioden indtil 1. januar 1991 anråbt i alt 337 handelsskibe.

FORSVARETS UDVIKLING MV. EFTER 1990

32. Med regeringens fremsættelse af forslag til finansloven for finansåret 1991 forelå samtidigt forslag til udmøntning af det sidste år, som er indeholdt i det gældende forsvarsforlig.

På dette tidspunkt stod det klart, at forudsætningerne for udviklingen af dansk forsvar fortsat var under forandring.

33. Derfor indledtes i eftersommeren 1990 en række drøftelser mellem Forsvarsministeren og forligspartierne om forsvarets udvikling efter 1990.

Der var enighed om, at det formentlig ville være nødvendigt at foretage en række omstruktureringer af dansk forsvar i 90'erne, herunder eventuelt en justering af formål og opgaver. Dette måtte imidlertid ske i nøje sammenhæng med og afpasset specielt udviklingen på nedrustningsområdet, internt i NATO og i Tyskland. Disse områder var på daværende tidspunkt omfattet af så stor usikkerhed, at der reelt ikke fandtes et tilstrækkeligt sikkert grundlag for afgørende beslutninger omkring dansk forsvar. Det var opfattelsen, at der ville kunne gå op til et par år, før et tilstrækkeligt konsolideret grundlag kunne foreligge.

34. Det indgik derfor i de politiske drøftelser i efteråret 1990 som en mulighed at forlænge det eksisterende forsvarsforlig til også at omfatte 1992 og eventuelt 1993. I denne periode og inden for rammerne af et forlænget forsvarsforlig kunne med udgangspunkt i forsvarskommissionens beretning gennemføres et analysearbejde om forsvarets fremtidige struktur og størrelse som forberedelse til senere, afgørende strukturelle tilpasninger mv.

35. De politiske forhandlinger om at forlænge forsvarsforliget blev imidlertid afbrudt med udskrivelsen i november af nyt folketingsvalg.

Den 18. december 1990 udnævntes den ny regering, og de politiske drøftelser kunne herefter genoptages i begyndelsen af 1991.

Oversigt over spørgsmål m.m. i Folketinget i perioden 1. oktober 1989 - 1. oktober 1990 inden for Forsvarsministerens område.

<u>LOVFORSLAG</u>	Fremsat	Behandlet
		1989
1. Forslag til lov om ændring af lov om kontrol med tilvirkning af krigsmateriel m.m. (Ret til at nægte at medvirke i våbenindustri uden fortabelse af dagpengere) (L 69). Af Jens Thoft (SF) mfl.	15/11 1.beh.	30/11 89
		1990
2. Forslag til lov om krigsmateriel m.v. (L 147). Af Justitsministeren (Engell).	17/1 1.beh. betænkn. 2.beh. 3.beh.	21/3 90 10/5 90 18/5 90 22/5 90
3. Forslag til lov om ændring af lov om forsvarrets organisation m.v. (L 189). Af Forsvarsministeren (Enggaard)	8/2 1.beh. betænkn. 2.beh. 3.beh.	22/2 90 15/3 90 22/3 90 3/4 90

*****

<u>FORSLAG TIL FOLKETINGSBESLUTNING</u>	Fremsat	Behandlet
1. Forslag til folketingsbeslutning om opbevaring af hjemmeværnspersonellets våben og ammunition i depoter i fredstid (B 12). Af Jens Thoft (SF) mfl.	31/10 89 1.beh. Beretning	24/11 89 1/10 90
2. Forslag til folketingsbeslutning om under FN at sende et dansk orlogsfartøj samt eventuelt et forsyningskib til Mellemøsten (B 81). Af Forsvarsministeren (Enggaard)	31/8 1.beh. betænkn. 2.beh.	31/8 90 31/8 90 31/8 90

*****

	Fremsat	Behandlet
FORESPØRGSLER		
Vil regeringen indkalde Folketingets partier til forhandling om nedskæringer på forsvarsbudgettet og overførsel af midler til støtte for en omstrukturering og en økologisk bæredygtig udvikling i Østeuropa (F 16).	Anm.17/1 Fremme af foresp.	Forhandl.
Af Pelle Voigt (SF) mfl.	24/1 90	22/2 90

*****

	Stillet	Besvaret
SPØRGSMAÅL		1989
4. Af Jens Thoft (SF) om i hvilket omfang ministeren forventer, at det vesttyske flyvevåbens nye reglement for lavtflyvninger vil forøge vesttyske jagerflys lavtflyvninger over Danmark.	3/10	10/10
30. Af Duetoft (CD) om sessionsmyndighederne får oplyst, om en indkaldt har overtrådt lovgivningen og fået en straf, der er registreret i kriminalregistret.	5/10	13/10
31. Af Duetoft (CD) om ministeren vil ændre værnepligtslovens grænse for, hvornår en straffet person kan udelukkes fra forsvaret.	5/10	13/10
39. Af Tove Niemann (FP) om Hjemmeværnets regler om udlevering af våben giver mulighed for at udlevere våben til udenlandske statsborgere bosiddende i Danmark, og om det i bekræftende fald kan oplyses, hvor lang tid de pågældende udlændinge forinden skal have opholdt sig i Danmark.	11/10	19/10
79. Af Tove Niemann (FP) om hvor mange våben, der er udleveret til udenlandske statsborgere bosiddende i Danmark.	24/10	2/11
177. Af Køpke Christensen (FP) om ministeren vil tage kontakt til forsvarsforligspartierne med henblik på at udskyde flytningen af Sønderborg sergentskole til Odense.	9/11	15/11
210. Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) om hvor langt man er nået i forhandlingerne om de sikkerhedskrævende aktiviteter i forbindelse med sergentskolens flytning fra Sønderborg til Odense.	16/11	24/1

215. Af Stillinger (SF) om omfanget af fremtidige lavtflyvende tyske jagermaskiner over dansk territorium, og om hvad ministeren agter at foretage for at begrænse overflyvningerne.	17/11	22/11
218. Af Pelle Voigt (SF) om hvorfor Folketinget endnu ikke har fået forelagt de værtslandsaftaler, som skal muliggøre overførselen af allierede forstærkninger til Danmark.	17/11	22/11
232. Af Køpke Christensen (FP) om hvordan den daglige transportid mellem Odense og Højstrup øvelsesplads kompenseres, når Sønderborg sergentskole flyttes til Odense.	24/11	4/12
233. Af Køpke Christensen (FP) om hvor stor en andel af den samlede årlige driftsbesparelse på ca. 50 mio.kr. fra 1995 udgør Sønderborg sergentskoles flytning til Odense.	24/11	4/12
234. Af Køpke Christensen (FP) om uddannelsestiden for sergentelever vil blive øget for at kompensere for den spildtid, transporten mellem Odense Antvorskov og Odense Fredericia medfører, når Sønderborg sergentskole flyttes til Odense, og om hvorledes der skal kompenseres for en tredobling af transporttiden mellem en fremtidig afspæringsfri skydebane ved Seden eller Kærby Mose.	24/11	4/12
280. Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) om hvilke nye oplysninger ministeren kan give vedrørende anlæggelse af en skydebane i Odense til de sikkerhedskrævende aktiviteter ved sergentskolens overflytning fra Sønderborg.	7/12	18/12
289. Af Køpke Christensen (FP) om Forsvarskommandoens henvendelse af 30. november 1989 til Forsvarets Bygningstjeneste vedrørende projektering af en skydebane i Højstrup øvelsesterræn ved Odense.	8/12	18/12
290. Af Køpke Christensen (FP) om det er ministerens opfattelse, at man i Odense kan opretholde en driftsudgift på det samme lave niveau, som da der var garnisoneret et regiment.	8/12	18/12
291. Af Køpke Christensen (FP) om hvor stor en del af øvelsespladsen, der permanent er tildelt Hawk-batteri i Odense.	8/12	18/12
292. Af Køpke Christensen (FP) om ministeren vil påstå, at Højstrup øvelsesterræn ved Odense er større end Sønderborg sergentskoles øvelsesterræn.	8/12	18/12
302. Af Tommy Dinesen (SF) om hvor langt ministeren er kommet i forhandlingerne om lodspligt for skibe, som besjler danske farvande med olie, kemikalier eller an-		

dre laster, som kan give uoprettelige skader ved en eventuel kollision, grundstødning eller lignende.	13/12	22/12
309. Af J.K.Hansen (S) om at få be- eller afkræftet om beløbet 7,5 mio.kr. til etablering af en skydebane ved Højstrup øvelsesplads er medregnet i udgifterne ved en flytning af sergentskolen i Sønderborg til Odense, og om den påtænkte skydebane i Højstrup har samme eller større kapacitet end skydebanen ved Sønderborg Kaserne.	18/12	29/12
	1990	
379. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren kan oplyse, hvad Islamic Cultural Center of Scandinavia har ydet for at få overdraget matr. 1 AA Eksercerplads Batteri Njalsgade.	16/1	26/1
380. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren kan oplyse, hvad militærets rolle er, såfremt der opstår stridigheder mellem kristne og muhammedanere i Danmark.	16/1	25/1
381. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren kan oplyse, om der er foretaget økonomiske og kulturelle konsekvensberegninger på militærets overdragelse af matr. 1 AA Eksercerplads Batteri Njalsgade til Islamic Cultural Center of Scandinavia.	16/1	26/1
382. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren kan oplyse, om der indgår aftaler om handel med olie i forbindelse med militærets overdragelse af matr. 1 AA Eksercerplads Batteri Njalsgade til Islamic Cultural Center of Scandinavia.	16/1	26/1
393. Af Jens Thoft (SF) om hvilke planer eller overvejelser ministeren eller presse- og informationstjenesten i forsvaret har om at indføre pressecensur i krise- og krigstider, og med hvilken lovhjemmel en sådan censur kan indføres.	19/1	30/1
404. Af Jens Thoft (SF) om ministeren vil udarbejde en kort gennemgang af de faktiske nedrustningsskridt, som lande i Warszawapagten allerede har foretaget samt oplyse, hvilke nedrustningsskridt disse lande har bebudet for de kommende år.	24/1	1/2
405. Af Jens Thoft (SF) om ministeren vil udarbejde en kort gennemgang af de faktiske nedrustningsskridt, som lande i NATO-pagten allerede har foretaget samt oplyse, hvilke nedrustningsskridt disse lande har bebudet for de kommende år.	24/1	1/2
505. Af Køpke Christensen (FP) om hvilke faglige/saglige argumenter der ligger til grund for placeringen af landkommandoen i Randers.	13/2	20/2

506. Af Køpke Christensen (FP) om hvilke ombygninger der skal iværksættes i Randers, før landkommandoen skal flyttes hertil, og om hvor store beløb der kalkuleres med i denne forbindelse. 13/2 20/2
507. Af Køpke Christensen (FP) om ministeren kan oplyse, hvad det vil koste, hvis landkommandoen placeres i Odense i stedet for i Randers, og om hvor store driftsudgifter der vil kunne spares, hvis Randers Kaserne nedlægges. 13/2 20/2
508. Af Køpke Christensen (FP) om det kan bekræftes, at investeringen på 45 mio. kr. i Odense Kaserne samt 20-30 mio. kr. til en ny skydebane på Fyn, som en flytning af Ser-gentskolen vil kræve, kan spares, hvis i stedet Landkommandoen flyttes til Odense. 14/2 20/2
509. Af Køpke Christensen (FP) om ministeren kan oplyse, hvor mange penge Vestre Landsdelskommando i dag bruger på rejser til og fra Forsvarskommandoen, herunder udbetaling af time- og dagpenge i den forbindelse, og hvor meget vil det samlede beløb kunne reduceres, hvis den kommende Hærkommando placeres i Odense - midt i landet - med kun få timers kørsel til Vedbæk. 13/2 20/2
591. Af Pia Kjærsgaard (FP) om hvor meget ministeren skønner, værdien ville have været af det område, der er stillet til rådighed for muhamedanere til deres moské i København, såfremt området i stedet var blevet udbudt til salg med henblik på kontorbebyggelse eller anden erhvervsmæssig anvendelse. 5/3 14/3
601. Af Tommy Dinesen (SF) om hvordan ministeren har tænkt sig at gøre en indsats for skibe med farlige laster på "Østersø mødet", som ministeren refererer til i svar på spørgsmål nr. S 302. 6/3 14/3
628. Af Pelle Voigt (SF) om at ministeren endnu ikke har forelagt det Udenrigspolitiske Nævn en værtslandsaftale om modtagelse af forstærkninger fra den 9. amerikanske infanteridivision, og om hvilken betydning divisionens nedlæggelse har for dansk forstærkningspolitik. 12/3 19/3
638. Af Pelle Voigt (SF) om ministeren vil tage initiativ til helt at få aflyst Nato-øvelsen Bold Guard efter de stærke beskæringer af øvelsen. 13/3 21/3
639. Af Pelle Voigt (SF) om hvor store de samlede omkostninger ved Nato-øvelsen Bold Guard vil være, hvis øvelsen gennemføres som planlagt, og om hvor stor en del af disse samlede omkostninger Danmark i givet fald skal betale. 13/3 21/3

666. Af Glistrup (FP) om ministeren kan oplyse om statens underskud på danske militærstationeringer i Gaza, i Congo og på Cypern.	19/3	26/3
696. Af Pia Kjærsgaard (FP) om ministeren vil oplyse, om der er pålagt klausuler i forbindelse med udlejning af en grund på Amager til Islamisk Kulturcenter.	23/3	30/3
697. Af Pia Kjærsgaard (FP) om hvilke muligheder for opsigelse er indeholdt i lejekontrakten med Det Islamiske Kulturcenter.	23/3	30/3
707. Af Pelle Voigt (SF) om ministeren omgående vil sørge for at korvetten Peder Tordenskjold forlader farvane udfør Litauen.	26/3	30/3
714. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren kan oplyse, hvilke planer der foreligger med hensyn til matr. 1 AA Eksercerplads Batteri Njalsgade, København.	27/3	2/4
723. Af Jens Thoft (SF) om hvilken myndighed der har taget beslutning om, at det danske forsvar har skærpet overvågningsberedskabet i Østersøområdet, og om ministeren vil forsikre, at der ikke sker harpoonuheld under de danske søstridskræfters magtdemonstration i den østlige del af Østersøen.	29/3	6/4
744. Af Pia Kjærsgaard (FP) om hvordan bortforæringen af jord til et Islamisk kulturcenter kan undgå at komme i karambolage med grundlovens § 68.	4/4	17/4
747. Af J.K. Hansen (S) om ministeren vil oplyse om der på nuværende tidspunkt er truffet politisk beslutning om, hvor den nye hærkommando (sammenlægningen af de 2 landsdelskommandoer) skal placeres.	5/4	17/4
748. Af J.K. Hansen (S) om ministeren vil bekræfte eller afkræfte presseforlydender om, at forsvarschefen egenrådig har givet forsvarrets byggeeksperters ordre til en ombygning af Randers Kaserne, således at den kan rumme den nye hærkommando.	5/4	17/4
749. Af J.K. Hansen (S) om ministeren vil bekræfte eller afkræfte, at der foregår en slags skjult efterretnings-tjeneste mellem forsvarschefen og chefen for sergent-skolen i Sønderborg, idet forsvarschefen har forbudt de ansatte ved skolen/kasernen at udtale sig om skolens flytning til Odense, og idet han samtidig har pålagt skolechefen at indberette alt, hvad der sker på den lokale front i sagen om flytningen.	5/4	17/4
758. Af Køpke Christensen (FP) om ministeren kan be- eller afkræfte, at hærkommandoens placering er trukket ud af den såkaldte styringsgruppe.	6/4	17/4

766. Af Jens Thoft (SF) om ministerens svar af 6. april 1990 på spørgsmål nr. S 723 forstås således, at ministeren personligt har godkendt, at korvetten "Peder Tordenskjold" var sendt til Litauen for at overvåge begivenhederne der. 10/4 18/4
767. Af Jens Thoft (SF) om ministerens svar af 6. april 1990 på spørgsmål nr. S 723 skal forstås således, at ministeren finder det i overensstemmelse med dansk afspændingspolitik, at danske krigsskibe afholder militære rutineøvelser i farvandet udfor Litauen. 10/4 18/4
771. Af Ingrid Kjældgaard (FP) om ministeren i forlængelse af spørgsmål nr. S 714 kan oplyse, hvilke konkrete kontrakter der er indgået mellem Forsvarsministeriet og Komitéen for Det Islamiske Kulturcenter i København med hensyn til matr. 1 AA Eksercerplads Batteri Njalsgade, København. 18/4 24/4
789. Af Jens Thoft (SF) om ministeren finder det i overensstemmelse med den internationale afspænding, at forsvaret påtænker at forøge antallet af praktikpladser ved forsvaret fra 4.000 i 1989 til 12.000 i 1992. 25/4 2/5
868. Af Hjortnæs (S) om ministeren kan oplyse, hvilke overvejelser der ligger til grund for at vælge bortsprængning som metode til fjernelse af skibsvraget "Lyudvik Svoboda" ved Læsø. 18/5 25/5
876. Af Køpke Christensen (FP) om hvilke nye beregninger Forsvarsministeriet har foretaget omkring sergentskolen i Sønderborg, efter at årsregnskabet for 1989 har vist, at den totale udgift til driften var 8,5 mio. kr. og ikke de 17. mio. kr., der i forliget er forudsat sparet i Sønderborg garnison, hvis sergentskolen flyttes til Odense. 23/5 13/6
877. Af Køpke Christensen (FP) om hvilke nye beregninger Forsvarsministeriet har foretaget omkring driftsøkonomien i at bevare sergentskolen i Sønderborg, efter at Justitsministeriets køretekniske afdeling har oplyst, at køreteknisk anlæg i Sønderborg kan godkendes til erhvervelse af stort kørekort, og hvilken uddannelses- og tidsmæssig gevinst ligger der i at kunne bruge et køreteknisk anlæg, der ligger i nær tilknytning til det militære øvelsesområde i modsætning til et anlæg, der ligger 25 km væk. 23/5 13/6
886. Af Hjortnæs (S) om vragejerne ikke foretrækker, at der anvendes en anden metode end bortsprængning ved fjernelse af skibsvraget "Svoboda" ved Læsø. 25/5 30/5

922. Af Jens Thoft (SF) om ministeren kan bekræfte dagbladet Informations oplysninger den 8. juni 1990 om, at "NATO har fået adgang til brug af amerikanske hav-affyrede krydsermissiler SLCM" (Submarine Launched Cruise Missiles), og at disse indgår i alliancens forsvarsplaner, samt at NATO's forsvarsministre for nyligt ved MOA (memorandum af understanding) har iværksat planlægningsprocessen for TLAM/N (Tomahawk Land Attack Missile/Naval based). 8/6 18/6
940. Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) om udmøntningen af den del af forsvarsforliget, der angår kaserne- og skolero-keringer mv., agtes genovervejet i lyset af den igang-værende afspændingsproces. 18/6 25/6
947. Af Køpke Christensen (FP) om hvor store udgifter der - efter flytningen til Odense - vil være forbundet med sergentskolens brug af det køretekniske anlæg i Elle-sted, og om hvilke økonomiske og tidsmæssige beregninger der er foretaget som følge af afstanden mellem kaserne og anlæg (25 km). 21/6 30/6
948. Af Køpke Christensen (FP) om specifikation af hvilke lønomkostninger, der er indregnet i de 17 mio. kr., der forventes at kunne spares ved nedlæggelsen af Sønder-borg Kaserne. 21/6 30/6
950. Af Jens Thoft (SF) om ministeren har sat en undersø-gelse i gang for at opklare årsagen til, at meddelel-se til offentligheden herunder skibsfarten om, at et Redeye-missil som for nylig forfejlede sit mål var til fare, først blev givet mere end et døgn efter uheldet, og om ministeren har sikret sig, at baggrun-den for den sene meddelelse ikke skyldes et bevidst ønske om at hemmeligholde uheldet for offentligheden i håbet om, at forsvaret selv fandt missilet. 21/6 29/6
972. Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) om at ministeren bedes give en specifikation af de samlede udgifter på ca. 100 mill. kr., som ifølge forsvarsforliget er éngangsmæs-sige ændringer fordelt på de enkelte garnisoner. 29/6 11/7
973. Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) om hvad begrundelsen for flytningen af Det elektroniske Krigsførelseskom-pagni (EK) fra Sønderborg til Tønder er, om denne flyt-ning er indeholdt i forsvarsforliget, og om hvori kompagniets fremtidige arbejde består. 29/6 11/7
982. Af Tommy Dinesen (SF) om ministeren vil oplyse hvil-ke planer, der er for den fremtidige kystudkigstjene-ste, og om der vil blive taget hensyn til at bevare arbejdspladser i tjenesten på de mindre øer. 2/7 10/7

1023. Af Tommy Dinesen (SF) om hvad ministeren helt præcist agter at gøre ved den kendsgerning, at Folketinget nu to gange har vedtaget, at der skal være lodspligt ved besejling af de danske farvande. 11/7 16/7
1026. Af Leif Hermann (SF) om ministeren vil overveje at afholde de udgifter, der er foranlediget af forsvarrets deltagelse i forebyggelse og bekæmpelse af olieforurening af de danske kyster, inden for forsvarsforligets rammer. 13/7 24/7
1060. Af Jens Thoft (SF) om ministeren forventer, at Lange-landsgade kaserne i Århus bliver endeligt rømmet af forsvaret, og om hvilke militære aktiviteter der fortsat foregår i kasernebygningerne. 24/7 31/7
1061. Af Jens Thoft (SF) om hvilke bestræbelser ministeren har gjort for at sikre, at "Bestemmelser for ferieborn på forsvarets tjenestesteder" overholdes, især for så vidt angår børnenes omgang med våben. 24/7 31/7
1062. Af Jens Thoft (SF) om hvor mange børn forsvaret har modtaget til sommerferieophold i årene 1980 til og med 1989 samt foreløbige tal for 1990 og antal planlagte ferieophold i de kommende år. 24/7 31/7
1097. Af Jens Thoft (SF) om ministeren vil oplyse antallet af mønstringsdage for hæren, søværnet og flyvevåbenet for årene 1985-1989 samt oplyse det forventede antal af mønstringsdage for den resterende del af forsvarsforligsperioden: 1990 og 1991. 7/8 16/8
1111. Af Birthe Hansen (SF) om ministeren kan garantere, at fyrskibet nr. 21 ikke lider skade under opholdet på Holmen. 13/8 22/8
1117. Af Knud Lind (FP) om ministeren vil sælge fyrskibet MØN-SE til foreningen af skibs-, museums-, turist- og erhvervsinteresserede, der har arbejdet for at indrette det tidligere fyrskib til museumsskib. 14/8 22/8
1119. Af Annette Just (FP) om ministeren kan oplyse, hvor lang tid det vil tage at klargøre de danske fregatter til en eventuel hjælp ved NATO's sydflanke, hvad omkostningerne vil være for en sådan klargøring, samt om korvetterne ville være et bedre valg, og i givet fald hvorfor. 14/8 22/8
1121. Af Jens Thoft (SF) om ministeren på baggrund af de mange afbud til Bold Guard-øvelsen i Danmark og Slesvig-Holsten - nu senest USA's - vil opgive øvelsen eller i det mindste den del, som er planlagt at skulle foregå tæt ved grænsen til DDR. 16/8 23/8

1142. Af Jens Thoft (SF) om ministeren kan oplyse, om det er i overensstemmelse med bestemmelserne, når Bornholms Tidende den 18/7-90 kan oplyse, at ferieborn på Almegårds Kaserne i juli 1990 blev instrueret i skydeøvelser, og såfremt det ikke er i overensstemmelse med reglerne, om ministeren vil oplyse, hvornår ministeren har foretaget den indskærpelse af reglerne, der fremgår af svar på spørgsmål nr. S 1061 1989-90. 21/8 1/9
1190. Af Jens Thoft (SF) om ministeren kan oplyse om Danmark deltager i den store Team Work-øvelse, der finder sted i Norsk farvand og område i september og i givet fald oplyse med hvilke styrker Danmark deltager. 3/9 11/9
1191. Af Jens Thoft (SF) om ministeren, såfremt Danmark har planlagt at deltage i Team Work-øvelsen i Norge i september 1990, vil oplyse om regeringen agter at overveje at undlade deltagelse heri efter samme kriterier, som var gældende for aflysningen af dansk deltagelse i Bold Guard øvelsen. 3/9 11/9

*****

I alt 76 spørgsmål fordelt på partierne på følgende måde:

SF 35   FP 33   S 6   CD 2

*****

